

ישראל והתורה

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת יתרו

מדוע התורה לא נתנה מיד ביציאת מצרים? • התנאים לקבלת התורה • כפיית הר כגיגית על תורה שבעל פה • לעבוד את ד' בכל המצבים • 'אנכי' – אני בעצמי • הקשר בין ישראל לקב"ה – קשר עצמי • גדרי 'לא תחמוד' ו'לא תתאוה' • כיצד אפשר לקיים 'לא תחמוד' • מידת ההסתפקות – יסוד כל התורה • לימוד התורה כיום – המשך מעמד הר סיני

מדוע התורה לא נתנה מיד ביציאת מצרים?

נאמר בפרשה:

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַר סִינַי (שמות יט, א).

מקשה אור החיים:

קשה לפי זה, הנה למה שקדם מעוצם חיבתו יתברך בישראל וגודל חשקו לתת להם ארוסתם זאת התורה, תקשה למה נתעכב ה' מתת התורה עד החודש השלישי?

אנחנו יודעים כמה הקב"ה אוהב את ישראל וכמה הוא רוצה שעם ישראל, עם קרובו, יקבלו את התורה, אז קשה למה יש עיכוב עד החודש השלישי מיציאת

מצרים. אם נאמר שהדרך מעכבת, הרי הקב"ה יכול לעשות קפיצת הדרך לכל ישראל כמו שעשה לאליעזר עבד אברהם! עונה אור החיים, שישראל יצאו עכשיו מארץ מצרים, מקום טומאה, מקום עבודה זרה, וכדי לקבל את התורה צריך להיטהר, וימי הטהרה הם שבעה שבועות ולא הייתה ברירה אלא להתעכב. זה מה שהתורה מתכוונת "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים". הייתה צריכה להיות הכנה והכשרה לכך, כדי שבני ישראל ייטהרו מכל טומאות מצרים, ויוכלו לקבל את התורה. ועדיין נשאלת השאלה שאם ה' אוהב את ישראל, היה צריך להביא את עם ישראל מיד להר סיני, ושם לחכות שבעה שבועות. אבל זה לא הדבר הטבעי שארוס יביא את ארוסתו אליו, ואחר כך יתאפק עד שהארוסה תהיה טהורה. זה לא אפשרי. לכן מאהבת הקב"ה את ישראל, לא היה אפשר להביא אותם מיד להר סיני, וברגע שאפשר היה להביא, ביום הזה באו מדבר סיני. באותו יום שיצאו לדרך באותו יום הגיעו, כשהגיע הזמן הדבר בא במהירות.

וכך מתבאר גם הפסוק "בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינַי, וַיְסַעו מֵרַפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר" (שמות יט, א-ב). הסדר של הפסוקים היה צריך להיות: בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני. למה כתוב קודם 'באו מדבר סיני', ושוב פעם 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני'. מסביר אור החיים, שהשמחה הגדולה שבאו למדבר סיני, למקום שבו מקבלים את התורה, הייתה כל כך גדולה, שאהבה מקלקלת את השורה. לכן קודם כל אומרים שבאו מדבר סיני, עכשיו צריך גם לומר מאיפה נסעו אז כתוב 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני'. אור החיים רוצה להסביר לנו את הגודל של קבלת התורה. הקב"ה כל כך חפץ לתת לישראל את התורה, וישראל כל כך חפצים לקבל את התורה. "ביום הזה באו חשוק ונחשק לחושק וחשוק" - האהוב והאוהב נפגשו. הקב"ה אוהב עלינו ואוהב אותנו, אנחנו אוהבים עליו ואוהבים אותו.

התנאים לקבלת התורה

אומרת התורה: "וַיַּחַנו בְּמִדְבַּר וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגְדַת הָהָר". אומר אור החיים שיש שלשה תנאים כדי שאדם יוכל לקבל את התורה.

הדבר הראשון - 'ויסעו מרפידים', מלשון שרפו ידיהם. כדי לקנות את התורה צריך מסירות ולא רפיון. תורה שברפיון יכולה להתהפך לרעה, יש מיימינים בתורה ויש משמאילים בה. מיימינים בתורה זה מי שעוסק בתורה ביד ימין, זאת אומרת עם כל הכוח והעוצמה, המסירות והדביקות, הוא זוכה בתורה. אי אפשר לקנות את התורה בלי התאמצות והשתדלות גדולה. מתוך אהבה גדולה שאדם אוהב את התורה, הוא מוכן להשקיע ולהתאמץ.

הדבר השני - השפלות והענווה. 'באו מדבר סיני' התורה נקנית במדבר, המדבר זה מקום של ענווה. אין בו דבר. רק באופן זה האדם יכול לקנות את התורה. משה רבינו שהיה העניו מכל האדם, זכה לקנות את התורה בצורה השלמה ביותר. צריך לעבוד על מידת הענווה. כדי לקנות את התורה, אדם צריך להרגיש ביטול כלפי ריבונו של עולם. לא לעסוק בעצמו, אלא לעסוק במטרות, באידיאלים, בשאיפות. לא לעסוק בתפיסת המקום שלו. אדם לא עניו עסוק בעצמו, וזה גורם למחיצה בינו לבין התורה. במקום לשאוף אל התורה, הוא שואף לעצמו. צריך לשאוף אל התורה, לרצות להתבטל אל התורה, להתבטל אל דבר ה'. לעשות רק מה שהקב"ה רוצה. לא להיות אדם שעסוק בתפיסת המקום שלו, אם הוא מצליח, אם הוא מוצלח, אם הוא מתקדם, אלא אם הוא מתקדם זה לא בשביל עצמו אלא בשביל התורה, בשביל להביא את רצון ה' בעולם.

והדבר השלישי - "ויחן שם ישראל נגד ההר" - לשון יחיד. אחדות. התורה ניתנה לעם ישראל ככלל, וכל אחד ואחד קיבל את התורה כחלק מהאומה. התורה לא נתנה לאדם יחיד העומד בפני עצמו, אלא בהיותו חלק מהכלל כולו.

ובלשון אור החיים:

"חרב על הבדים"... אלא יתוועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה "ויחן שם ישראל נגד ההר" - לשון יחיד שנעשו כולם יחד כאיש אחד, עכשיו הם ראויים לקבל את התורה.

כפיית הר כגיגית על תורה שבעל פה

נביא עוד מדברי אור החיים.

"וְעַתָּה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמְעוּ בְקִלִּי" (שמות יט, ה), שואל 'אור החיים': למה הכפילות 'שמוע תשמעו'? ומפרש שהכוונה לקבלת שתי תורות. שמוע - עכשיו מה שהקב"ה בעצמו אומר לישראל - תורה שבכתב. 'ותשמעו' - הכוונה לתורה שבעל פה, שמתחדשת ומתרחבת ומתפשטת מדור לדור. בכל דור ודור יש מציאות חדשה וצריכים הלכות חדשות בהתאם למציאות. לתורה שבעל פה אין קצה אין גבול, לכן אומר המהר"ל שהתורה שבעל פה לא ניתנה להיכתב, כי אי אפשר לכתוב את כל התורה שבעל פה, כי היא לא נגמרת, אין לה גבולות. ותזכרו שכל התורה שבעל פה שאתם שומעים, זה גם מפי ה'. כל מה שתלמיד עתיד לחדש, כבר נאמר למשה בסיני.

כך אור החיים רוצה לבאר מה שחז"ל אמרו: "ויתייצבו בתחתית ההר" - מלמד שכפה עליהם הר כגיגית ואמר אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. ידועה הקושיה: הרי ישראל אמרו קודם 'נעשה ונשמע' ולמה צריך לכפות עליהם הר כגיגית. מבאר אור החיים, שבנעשה ונשמע, עם ישראל התכוונו לשני מובנים, מה שעכשיו שמענו מה' - 'כל אשר דיבר ה' נעשה' - אנחנו מוכנים לעשות, ומה שאחר כך חכמים יחדשו - קודם נשמע, נראה מה הם אומרים, הרי כל הזמן הדברים מתרחבים ומתפשטים, אז נשמע ונתבונן, ועוד לא קבלו עליהם תורה שבעל פה, ועל התורה שבעל פה הקב"ה כפה על ישראל הר כגיגית. דברי אור החיים מיישבים את הסתירה איך מצד אחד אמרו 'נעשה ונשמע', ומצד שני כפה הקב"ה עליהם הר כגיגית. כך היה עד זמן מרדכי ואסתר. בזמן מרדכי ואסתר הדור קיבלוה בימי אחשוורוש, כשראו את הניסים הגדולים

הטבעיים שעשה הקב"ה בימי מרדכי ואסתר, ונתיישה דעתם של ישראל, חזרו וקבלו עליהם גם את התורה שבעל פה. ממשיך אור החיים:

עוד ירצה לומר כי אם יתחיל לשמוע התורה, משם ואילך הוא יתאוה לשמוע עוד, כאומרו: "טַעְמוּ וְרְאוּ כִּי טוֹב ה' (תהילים לד, ט).

רק תתחילו לשמוע, תאהבו את התורה, ואז אני מבטיחכם כשתטעמו טעמה של התורה, תמשיכו ותרצו לשמוע בעצמכם. התורה מתוקה. צריך ללמוד את התורה מאהבה. כל פעם כשניגשים ללימוד התורה, יש לגשת אליה במבט וברצון כזה לאהוב את התורה, כי זה דבר ה', כי זו האמת, כי זה ממלא אותנו, זו רוח נשמת אפינו. זו הנשמה שלנו זה התוכן הרוחני. זה נותן לנו את המהות, כל הגודל, כל הטוב והאושר. אם רק תטעמו תרגישו את טוב ה'.

לעבוד את ד' בכל המצבים

רבי נחום מצ'רנובל (מגדולי החסידות, מתלמידי הבעל שם טוב והמגיד) בספרו 'מאור עיניים' מבאר את משמעות המילים 'נעשה ונשמע'. צריך להבין איך אפשר לעשות לפני שיודעים. מסביר רבי נחום מצ'רנובל, שאדם לא נמצא במצב קבוע, יש לו עליות וירידות. יש מצב שהוא נופל וצריך להתאמץ ולעלות. על זה נאמר: "מִמְזַרְח שְׁמֵשׁ עַד מְבֹאֵה מְהַלֵּל שֵׁם ה'" (תהילים קיג, ג), כלומר בכל מצב שבו אדם נמצא, הוא צריך להידבק בריבונו של עולם. יש מצב של 'נעשה' ויש מצב של 'נשמע'. יש מצבים שאדם נמצא במצב מעולה, והוא דבוק וגבוה, והכול טוב, עבודת ה' שלו היא בשלמות, זה מצב של 'נשמע'. ויש גם נפילות, וזה הסדר באדם שיש לו עליות וירידות, וזה מצב של 'נעשה'. כשהוא נופל ונמצא במקום נמוך, גם שם הוא צריך לחפש את ה'. "בדיעבד לכתחילה" – לא היה צריך ליפול, אבל עכשיו שהוא נמצא במקום הזה, סימן ששם הוא היה צריך להיות, ומתוך המדרגה הנמוכה הזאת הוא צריך לעבוד את ה', ובכך הוא מתקן את המדרגה הנמוכה.

בכל מצב רוחני שבו אדם נמצא, גם במצבים של חולשה רוחנית, צריך תמיד לחפש את ריבונו של עולם. לפעמים זה גם קשור עם חולשה פיזית, לאדם אין כוח, אין מרץ, יש איזו חלישות גופנית שגורמת לחולשה רוחנית - צריך לעבוד את ה' גם במצב הזה! לא להגיד: עכשיו אני לא יכול לעבוד את ה', כי זו לא עבודת ה' מתוקנת ושלמה, רק כשאהיה עם כל המרץ והכוח והבהירות אוכל לעבוד את ה', לא כן הדבר! כל מצב שבו האדם נמצא הוא צריך לדעת, הקב"ה שם אותי פה עכשיו, ובכל מקום שאהיה, יש לי תפקיד לחפש את ריבונו של עולם. גם במצב של 'נשמע' וגם במצב של 'נעשה'. גם במצב שהוא נמצא גבוה וגם במצב שהוא רק 'עושה' והוא עדיין לא במצב המעולה שלו.

זה "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם" (דברים ד, ד). ה' אלוקיכם אלו שני שמות שמבטאים מצבים שונים. יש מצב עליוני - בה'. ויש מצב של אלוקיכם - שזו מידת הדין, גם אז צריכים לעבוד את ה'. "שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדֵי תַמִּיד" (תהילים טז, ח), שיויתי ה' - וגם כשהוא נגדי לכאורה, כשהוא רחוק ממני, גם אז אני צריך לעבוד את ה'. אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, אלא בכל מצב שאדם נמצא, צריך לעבוד בו את ה'.

אנכי – הופעת העצמות האלוקית

נמשיך בפרשה:

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי (שמות כ, ב-ג).

המדרש (פסיקתא רבתי לג) מביא שפעמים רבות נזכרת המילה 'אנוכי'. 'אֲנֹכִי ה' עֲשֵׂה כָל (ישעיהו מד, כד), "אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ" (ישעיהו מה, יב). כלומר בראתי את האדם. אומר המדרש:

באנוכי דיברתי עם אברהם, "אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ" (בראשית טו, א), באנוכי דיברתי עם יצחק, "וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ" (בראשית כו, כד). באנוכי דיברתי עם יעקב, "אֲנֹכִי אֵרֶד עִמָּךְ מִצְרַיִם וְאֲנֹכִי אֵעֲלֶךָ גַם עִלָּה" (בראשית מו, ד). ועם משה "וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ" (שמות ג, ו) "אֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ" (שמות ד,

(יב), ובעשרת הדיברות: "אָנְכִי ה' אֱלֹהֶיךָ" (שמות כ, ב). "הִנֵּה אָנְכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא" (מלאכי ג, כג). "אָנְכִי אָנְכִי הוּא מִנְחָמְכֶם" (ישעיהו נא, יב).

המדרש מביא הרבה מקומות ועניינים שהקב"ה מתבטא בשם 'אנוכי'. מה הייחוד של המילה הזאת. מדוע יש מקומות מסוימים שהקב"ה באופן מיוחד אומר אנוכי, ומה בין אנוכי לאני. בסוף פרשת ציצית נאמר 'אני ה' אלוקיכם'. לא כתוב 'אנוכי ה' אלוקיכם', אז מדובר על ההופעה האלוקית 'אני ה' אלוקיכם'. אני מופיע ומתגלה בכל ההנהגה שלי בעולם. יש ריבונו של עולם, ויש ההתגלות שלו. כמו שאנחנו פוגשים אותו בשמו, בהנהגתו ובפעולותיו. כשכתוב 'אני ה' אלוקיכם', הכוונה הופעתו בכל הגילויים, הקב"ה הוא בעל כל הכוחות כולם. זה שם אלוקים המתגלה בכל המציאות. זו הגדולה של ה'. כאשר נאמר 'אנוכי ה' אלוקיך' הדגש הוא לא על הגילוי אלא על עצמותו יתברך, שמה שאתה רואה, זה ריבונו של עולם בעצמו. השאלה אם מדגישים את הגילויים או את המקור של הגילויים, את ריבונו של עולם. כל ההופעות של ה' אלוקיך זה אנוכי, זה ריבונו של עולם, שהוא המקור של כל הגילויים וכל השמות וכל ההופעות.

המלב"ם מדייק את ההבדל בין המילה 'אנכי' למילה 'אני'. 'אני' מדייק את הנשוא, ו'אנוכי' מדייק את הנושא. כשאומרים אני הולך, הדיוק הוא על ההליכה בהפך מ'אני עומד', אבל אם אני אומר 'אנוכי הולך' הדגש הוא שאני בעצמי הולך ולא דגש על ההליכה. אנוכי, זה אני בעצמי. וזה מבואר ברש"י בשבת בדף קה: אנוכי נוטריקון - אנא נפשי כתיבת יהבית - אני את נפשי כתבתי ונתתי. הופעת התורה זה אני בעצמי, ורש"י מפרש שם 'אנוכי - מדלא קאמר אני', הנוטריקון בא להדגיש אנא נפשי - בעצמי.

המהר"ל בתפארת ישראל, מוסיף שאני הוא לעומת אתה, ל'אנוכי' אין 'אנוכיך', זה רק עצמי. עכשיו אנחנו מבינים את דברי המדרש, 'אנוכי ה' בראתי כל' - שריבונו של עולם בעצמו ברא. זה עצמי, כשמדברים על כל הבריאה כולה מופיעה כאן העצמיות האלוקית. וכן ביחס לאברהם יצחק ויעקב, החיבור של האבות לריבונו של עולם זה חיבור עצמי ולא חיצוני של שמות.

נסביר יותר את הדברים. שמות הם הופעות - ה' מופיע במידת הרחמים או במידת החסד. מידה של חסד זה לא דבר תמידי, כל מידה זו הופעה מסוימת. אבל הקשר של ישראל לריבונו של עולם זה קשר עצמי ולא קשר מקרי בהופעה כזו או בהופעה אחרת.

לכן הקב"ה אומר לישראל: "אנוכי ה' אלוקיך", וכן בגאולה ממצרים, הקב"ה מבטיח שיגאל "אנוכי ארד עמך מצרימה ואנוכי אעלך גם עלה". וכן בפסוקים על הגאולה העתידה "אנוכי שולח לכם את אליה הנביא", "אנוכי אנוכי הוא מנחמכם". כלומר הקשר של עם ישראל לריבונו של עולם הוא קשר קיים ומוחלט.

הקשר בין עם ישראל לקב"ה – קשר עצמי

עם ישראל הוא עם של הקב"ה. כל העולם, כל הבריאה היא של הקב"ה, אם כן מה זה אומר שעם ישראל הוא עם של הקב"ה. אפשר להמשיך זאת במשל, אחד מגיע לחנות של שולחנות, ורואה הרבה שולחנות לתצוגה שעומדים למכירה, והוא רואה שם איזה שולחן שמאוד מוצא חן בעיניו, והוא אומר לבעל הבית 'אני רוצה את השולחן הזה', אומר בעל הבית: לא, זה השולחן שלי, זה לא למכירה. הרי כל השולחנות שלו, מה זאת אומרת זה השולחן שלי? יש הבדל, כל השולחנות הקשר שלי איתם זה קשר של מסחר - לא שייך לי, אבל יש לי שולחן מיוחד שהוא שלי. כמו שהמלך יגיד, שיש לו הרבה בתיים לעבדים ולמשרתים וכדומה, רכוש גדול מאוד, אבל יש לו ארמון שהוא שלו, איפה שהוא גר. יש שלו עצמי ויש שלו שלו. כך ריבונו של עולם הוא אלוקי כל הבריאה אבל הקשר שלו לישראל הוא קשר עצמי. זה המובן של 'אנוכי ה' אלוקיך' - אנא נפשי כתבית יהבית.

וזה מה שאמרו חז"ל שחמישה קניינים יש להקב"ה בעולמו, תורה, שמים וארץ, אברהם, עם ישראל, בית המקדש. צריך להבין דברי חז"ל אלו, הרי הכול של הקב"ה. נכון, אבל יש קניינים שהם באופן מיוחד שלו. הוא מופיע בהם. הבית שלו בית המקדש, האומה שלו עם ישראל, התורה שלו, זה המובן של אנוכי ה' אלוקיך.

גדרי 'לא תחמוד' ו'לא תתאוה'

הדיברה האחרונה מעשרת הדברות היא 'לא תחמוד'. בפרשת יתרו נזכר 'לא תחמוד', ובפרשת ואתחנן נזכר 'לא תתאוה'.

הרמב"ם בהלכות גזילה (פ"א ה"ט) מסביר ש'לא תחמוד' משמעותו שאדם רואה אצל השני דבר שהוא מאוד חפץ בו וחומד אותו והוא לוחץ על השני שיתן לו את הדבר הזה, ואפילו מוכן לשלם לו כסף אבל הוא לא רוצה, והוא לוחץ עליו עד שהוא מתרצה ובסוף נותן לו את מה שרוצה. בזה עוברים על לא תחמוד, ואפילו אם אמר 'רוצה אני'.

הגמרא אומרת במסכת בבא בתרא (מז:): שתליוהו וזבין, זביניה זביני. אם אדם כופה את השני בעל כרחו, לקח ממנו חפץ ושיילם לו כסף והמוכר אמר רוצה אני, אז המכירה נחשבת מכירה, אף על פי שזה היה בכפייה, אמנם עבר על 'לא תחמוד'. לפי דעת הראב"ד, אם אמר 'רוצה אני', לא עבר על 'לא תחמוד' כי הלה התרצה. אבל אם לקח לו חפץ ושיילם לו כסף תמורת החפץ, וכפה אותו לתת לו והוא לא אמר 'רוצה אני', עבר באיסור 'לא תחמוד'.

מה זה איסור לא תתאוהו. אם אדם מתכנן בלב איך אני אוציא ממנו את החפץ הזה, הוא עובר בלא תתאוהו (רמב"ם שם הלכה י). ה'שערי תשובה' כותב שגם אם התכנן לא יצא אל הפועל, אדם חשב איך אני אקח את החפץ הזה שהוא כל כך מוצא חן בעיני מהשני, והוא לא ביצע את זה בסוף - עובר באיסור של לא תתאוהו.

כיצד אפשר לקיים 'לא תחמוד'

האבן עזרא שואל איך אפשר להגיד לאדם 'לא תחמוד'. אפשר להגיד לאדם אל תיקח בפועל, אבל לא תחמוד? האבן עזרא מבין שזה מדבר על הרצון. "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" אדם ראה דבר שמאוד חמוד ומוצא חן בעיניו, או חפץ או אשה, מאוד מושך אותו, לא עשה שום דבר בפועל, רק הלב שלו חומד דבר זה. האם אפשר לצוות לאדם שהלב שלו לא יחמוד - אומר האבן עזרא שאדם שליט על לבבו, והוא אומר שאם אדם ראה בת מלך שהיא מאוד חמודה ויפה ומוצאת חן בעיניו, אבל הוא יודע שאין לו שום סיכוי לדבר איתה, כי היא בת מלך והוא אדם פשוט. הוא לא חומד אותה, כי זה לא מציאותי, לא חומדים דברים לא מציאותיים. אותו דבר שאדם לא חומד את אמו, גם אם היא יפה ונחמדה, אולי אנשים שיש להם מחלה, אבל אדם רגיל, יודע שמה שלא שלו זה לא שייך, הקב"ה לא נתן לו את זה אלא למישהו אחר, אז מה שייך לרצות את זה. אדם צריך לרצות רק מה שהקב"ה נתן לו. אדם יכול לחנך את עצמו. יש לו גבולות, יש דברים שהוא יודע שזה לא שייך. יש לאדם יכולת להיות שליט על לבבו, כשלבבו שם לו את הגבולות, אז הוא יודע שמה שלא שלו - לא שייך. זו עבודה גדולה, אדם צריך לחנך את עצמו לא לרצות דברים שהקב"ה לא נתן לו, ואם הוא חומד, לפי דעתו של השערי תשובה והוא חושב שזו גם דעת הרמב"ם, בעצם המחשבה הזאת ובעצם הרצון הזה הוא עובר באיסור 'לא תחמוד' ובאיסור 'לא תתאוהו'.

אמרו חז"ל במסכת סוטה דף ט ע"א שמי שחומד את מה שאינו ראוי לו - סופו שמפסיד גם את שלו. הסוטה נתנה עיניה במי שאינו שלה ובסוף היא מפסידה גם את שלה. הנחש הקדמוני גם כן נתן עיניו במי שלא שלו - בחווה, אמר ה': אני אמרתי יהיה מלך על כל בהמה וחייה, עכשיו ארור הוא, אמרתי הוא יהיה עומד, מאחר שהיה צריך להיות מלך החיות, אבל הוא רצה מה שלא מגיע לו, אז הפסיד גם את מה שמגיע לו. קין מקנא בהבל אחיו שנולדו לו שתי תאומות, בסוף איבד גם את שלו. קורח רצה כהונה שלא מגיעה לו, ואיבד גם את מה שיש לו. בלעם גם כן הלך לקבל שכר על נבואתו ואיבד גם את שלו. דואג האדומי, המן הרשע, דוגמאות רבות במשך הדורות, מי שחומד את מה שלא שלו, גם את שלו הוא מפסיד.

מידת ההסתפקות – יסוד כל התורה

הגר"א באבן שלמה בפרק ג' אומר שכל העבירות והחטאים באים מחמדה:

"לא תחמוד" כולל כל הדיברות וכל התורה, וההסתפקות הוא ההיפוך, הוא

יסוד כל התורה והוא האמונה השלמה שלא לדאוג דאגת מחר.

אם אדם שמח בחלקו, שמח במה שהקב"ה נותן לו, לא דואג, בוטח בהקב"ה, זה ההיפך מהחמדה. אנחנו בכל יום בבוקר מברכים: "שעשה לי כל צרכי". מסביר מרן הרב את הברכה, הרי הרבה אנשים רוצים יותר, מה הם מברכים בבוקר "שעשה לי כל צרכי"? הרי חסר לו כל מיני דברים, האם אתה משקר בבוקר שאתה אומר "שעשה לי כל צרכי"? אלא תדע מה שאין לך - טוב שאין לך, כי אם היה לך דבר שלא היה צריך להיות לך זה היה מזיק, כל תוספת גורעת. תברך את הקב"ה שלא נתן לך מה שאתה לא צריך. ממשיך הגאון:

ומי שליבו טוב במידת הביטחון, אף על פי שעובר עבירות חמורות הוא יותר טוב ממי שמחוסר ביטחון, שעל ידי זה בא לידי קנאה ושנאה אף על פי שעוסק בתורה ובגמילות חסדים.

אם אין לו את המידה הזו של ההסתפקות שהגאון קורא לה מידת הביטחון, זה יסוד כל הקלקולים. אם יש אותה, זה יסוד כל התיקונים וזה שקול יותר מעבירות חמורות. והוא אומר: "מצודת החמדה נלכדים לפעמים גם בני תורה ויראה". כלומר יש מצב שאנשים לומדים ומתקדמים בתורה, למדנים, צדיקים, אבל עדיין לא תקנו את המידה הזאת. לכן

המידה הזו היא מידה שצריך לעבוד עליה. כלומר לא רק באופן השלילי שלא לחמוד, אלא להיות שמח בחלקו, שמח במה שהקב"ה נתן לו. בוטח בהקב"ה שמה שהקב"ה נתן לו זה מה שצריך להיות.

הייתי עכשיו עולה קומה. לא מספיק רק שאדם יהיה שמח בחלקו, אלא צריך להיות שמח בחלק של אחרים. בדרך כלל, אם אדם מאוד שמח בחלקו, הוא לא מקנא במה שיש לאחרים, הוא יודע שמה שיש לו זה מה שצריך להיות. והמידה היותר מושלמת היא לא רק שהוא לא מקנא, אלא שאדם שמח שיש אחרים שמצליחים, גם אם הוא לא מצליח, גם אם לו אין, הוא שמח שיש לאחרים. 'ואהבת לרעך כמוך' אם היה לך, היית שמח. אז אם יש לחברך, תשמח. אתה אוהב אותו, אתה רוצה שיהיה לו טוב, תשמח במה שיש לשני. לפתח את המידה הזו, בריאות כזאת שאם הקב"ה נתן לו אז ב"ה שטוב לו! ולאדם עצמו, אם הקב"ה לא נתן, זה מה שטוב לו. טוב שקב"ה לא נתן לי, ואם הייתי מקבל את זה, זה היה מזיק לי. אם יש לשני, זה לטובתו, אני שמח מאוד שיש לאחרים, שאחרים מצליחים בתורה, מצליחים בהתנהגות הגונה, ב"ה שיש אנשים שמתקדמים, אור התורה מופיע, אור ה' מופיע על ידי אחרים. זו המידה המהודרת, ולזה צריך לשאוף כל בן תורה, לשאוף להיות אדם בריא במידות שאז הוא תמיד שמח בחלקו, מאושר ולא חסר לו שום דבר.

אבל לחמוד ללמוד תורה - צריך. על זה אין איסור... יש מצווה לחמוד את התורה, לחמוד את המצוות, לחמוד את אהבת ה', את כל הדברים הטובים. אדם צריך לרצות ולשאוף להתקדם בתורה ובמצוות כמה שאפשר יותר.

לימוד התורה כיום – המשך ממעמד הר סיני

בזוהר כתוב שכל שבת שאדם שומע קריאת התורה הוא צריך לחשוב כאילו הוא עומד בהר סיני. זאת אומרת, אנחנו צריכים לזכור שאת התורה הזו שאנחנו לומדים, קיבלנו מהדור הקודם שהם קבלו מהדור הקודם והם קבלו מהדור שלפניהם, עד הדור הראשון שקבלו את התורה. בירושלמי הרבה פעמים מזכירים אמרה בשם ארבע דורות, בכל דור מי אמר זאת. יש בזה מגמה לא רק לדעת את הידיעה הזאת, אלא לדעת מי המקור שלה.

הרמב"ם בהקדמה למשנה תורה מונה איך התורה השתלשלה ממשה רבינו ליהושע, מיהושע לזקנים, מזקנים לנביאים ומונה את הדורות עד סוף התלמוד, ואחר כך חוזר ומונה מסוף התלמוד עד משה רבינו. למה צריך לחזור על כך - לזכור שאנחנו לומדים

תורה, אנחנו לומדים תורת ה'. התורה משתלשלת מדור לדור, והיא תורת ה', זה עובר מרבתינו ומרבתיהם של רבתינו והולך ומשתלשל. הכול בעצם מהר סיני, מריבונו של עולם. אנחנו לומדים את דבר ה'.

השבת אנחנו נפגשנו עם המעמד הזה של הר סיני. צריכה להיקבע בתוכנו התחושה הזו עוד פעם מחדש, שכל התורה שאנחנו לומדים, היא תורה שמקורה מריבונו של עולם. היא נמשכת מדור לדור והכל נמסר למשה בסיני. "אם שמוע תשמעו", שמיעה של דבר ה', ותשמעו - שכל מה שאתם שומעים במשך הדורות - זה דבר ה' שהקב"ה מלמד אותנו.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"ב

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

